

Ad quartum sic procedit. ut quod in conueniēter imago et similitudo in se distigantur. Illud. n. quod ponit in diffōne alicuius. ut genus nō distinguit ab ipso: sic aīal ab hoīe: sed sūm flariū imago est rei ad rē cōequandā imaginata et idiscreta similitudo. ergo imago et similitudo distingui nō debēt. ¶ S. sūm quorūdā opionē homo in gratuitis creatur nō est. sed inocētia et iusticia ad grāz ptiēnt. g. icōueniēter similitudo in qua hō facit est p iusticiāz et inocētiā. exponit in lra. ¶ S. cognitio et amor nōiant actū vel passiōē: sed actus et passio nō semp remanēt in aīo. Lū g. imago semp maneat: ut quod icōueniēter imago sū dilectio nē vel cognitio nē assignet. ¶ S. amor ad volūtātē ptiēnt. volūtas autē est pars imaginis. g. icōueniēter distinguit similitudo ab imagine: p hoc quod similitudo in amore vītutis consistit. ¶ S. volūtas ad cognitio nē nō ptiēnt: et tū pars imaginis ab Augustino ponit. g. ut quod icōueniēter dicat imago ad cognitio nē veritatis ptiēnt. ¶ S. nā intellectualis ad essentiaē ptiēnt: sed nām intellectualē seqt imago: ut dictūz. est. g. ut icōueniēter dici quod similitudo ad essentiaē ptiēnt. imago vō ad alia que sūnt in anima.

Respondeo dōz: quod in rōne imaginis includit similitudo et nō econuerlo. vñ si similitudo ē imago nēz distinguit: oī spālī sumi similitudinē que deficit ratiōe imaginis: sic ppiū dīuidit diffōni nomē cōe qd de diffōne p dīcat: sed sūm illā rōnē determinate acceptū qua deficit a pfectione diffōnis. cū ergo imago iporet imitationē in his que ptiēnt ad speciē demonstrādā: opz quod similitudo accipiat in eo quod deficit a demonstratiōe spālīs nature: hoc autē cōtingit duplī: aut quod est pūz et cōius qd sit natura spēi: sicut ppietates ptiēnt nāz generis: aut quod est posterius his que speciē demonstrāt: ut accitā psequētia pncipia idiuīdūi. Si ergo accipiat defectū p modo: sic est vltima distinctio que in lra assignat: sūm hoc enī dīcet similitudo sūm cōuenientiaē in illis que psequunt essentiaē inquantū est essentia: et nō in qstū est intellectualis: ut in corruptibile et indiuisibile: et hō. imago autē attēdit p ea que ppiē intellectualē nāz psequit. Si autē attēdat defectū: ex hoc quod est posterius: hoc est duplī: quia aut hoc est sūm ordinē potētie nālīs ad potētiā: et sic pmiū demonstrās naturā intellectualē est potentia cognoscitiua et actus eius et posterius erit volūtas et actus ei⁹ que psequit apphēsiōē cognoscitiue vītutis: et sic erit scōa dist. qz imago pertinebit ad cognitio nē veritatis que est pmiū demonstrās nāz intellectualē: similitudo autē ad amorē vītutis: aut p ordinē potētie ad habitū: et sic erit pma distinctio sūm quod imago ptiēnt ad potētiā. s. memoria: intelligētiā et volūtātē. Similitudo vō ad habitū ptiēntes. s. inocētiā et iusticiā.

Ad primū ergo dōz: quod similitudo cōiter sumpta nō dīuidit cōtra imaginē: sed similitudo deficiēs a rōne imaginis: sicut ppiū ē diffōnē. ¶ Ad 2^m dōz. quod etiā si ponat hō nō creat in habitib⁹ gratuitis: cōstat tū eū esse creatū in habitib⁹ nālīb⁹ integris et pfectis: et qstū ad hoc similitudo attēdet. ¶ Ad 3^m dōz. quod potētie innotescūt p actus et passiōes: et ideo p cognitio nē et amorē dōz intelligi potētia cognoscitiua et amatiua que est volūtas. ¶ Ad 4^m dōz. quod ratio illa non valet: quod pcedit ex diuersis distinctio nibus: nec est incōueniēs: ut sūm vñā dist. aliqd ptiēnt ad imaginē: et sūm aliā ptiēnt ad similitudinē: qz in vñā cōparatiōe pōt aliqd accipi ut pūz aliquo qd in alia accipit ut posterius respectu alterius sūm quē modū ptiēnt cōparari potētie intellectiue nature ad habitū: qd iueniunt pōres. vel vñā ad alteram: et sic est vñā pōz altera. Et ita sicut ali quid est pūz et posterius in aliā cōparatiōe diuersimode acceptū: ita etiā pōt ad imaginē et similitudinē ptiēnt rōne

p dīcta. ¶ Et sūm dōz est ad qntū. ¶ Ad 6^m dōz. quod intellectus: quod ptiēnt ad essentiaē nature intellectualis: nō tū est de rōne essentie inquantū essentia: et ideo nō ptiēnt ad similitudinē que assignat sūm cōes dīas entis. s. sūm plex et cōpositū: corruptibile et incorruptibile et hō.

¶ Expositio textus.

Clare creatus sit hō. i. causa finalis hōis: et qualr institu tus: qz ex anima et corpore. hec duo in pma distinctiōe huius libri dicta sūnt. Et qualr et quō factū hic icipit psequi. Deinde qualr sit lapsus hoc psequitur. zi. distin. Et deiceps postremo qualr et. B in tertio libro et in quarto. Que in mēte rōnali nālī sūnt: pōt intelligi et de habitib⁹ gratuitis ad quos aīa nālī est ordinata non quod per pncipia nature causent. vel pōt intelligi de habitibus inōis: sicut pbs in 6° ethycoz ponit et quasdam vītutes nālīs. imago g ptiēnt ad formā. s. spālē. similitudo ad naturā. s. cōem: et hoc sūm vltimā distinctiōnē quam posuit. (Quocirca homo et imago et.) Ratio huius est: qz hec ppositio ad. notat distātiā: qz ut dicit Aug. Similis est imaginatio patris nulla ex parte ei dissimilis: ideo ita dī imago quod nō ad imaginē: homo autē: qz ipse deū imitat in natura intellectuali et a pfecta imitatione filij distat in quas tamē tēdit ut pōt. ideo imago dī: et ad imaginem.

¶ Dic de creatione anime vtrūz de aliquo facta sit: vel non: et quādo facta: et quam gratiam habuerit in creatione. ¶ Dist. XVII.

Hic de origie anime plura queri so let. s. vnde creata fuerit: et quā gratiam habuerit in creatione. Sicut hominis formatio sūm corpus describit: cūz dicit. Formauit deus hominē de limo terre: ita eiusdem sūm animam describit factura: cūz subdit. Et inspirauit in faciem eius spiraculum vite. Corpus enim de limo terre formauit deus: cui animam inspirauit. Vel sūm aliam litteram: flauit vel sufflauit. Non quod faucibus sufflauerit: vel manibus corporeis corpus formauerit: spūs enim deus est: nec lineamētis membrorū compositus est. Nō ergo corporalr putemus deum corporeis manibus formasse corpus vel faucibus inspirasse animā: sed potius hominē de limo terre p corpus formauit: iubēdo: volēdo. i. voluit: et xbo suo insit: ut ita illa fieret. Et inspi. i. fa. eius spī. vite. i. substantiaē anime in qua vīueret creauit non de materia aliqua corporali vel spiritali: sed de nibilo. Putauerūt enim quidam beretici deum de substantia sua animā creasse: verbis scripture peruicaciter inherētes quibus dicitur Inspirauit vel sufflauit et c. Cum fiat inquit vel spirat homo: de se flatum emittit. Sicut ergo cum dicit deus flasse vel spirasse spiraculum in faciem hominis ex se spiritum hominis emisisse intelligitur. i. de sua substantia. Qui hoc dicunt non capiunt tropica locutione dictūz esse

factus vel fluit. i. statum hominis. i. animam fecit. flare enim est statum facere: statum facere est animam facere. Unde dñs per Isaiam. *Domine statum ego feci.* Non sunt ergo audiendi qui putant animam esse partem dei. Si enim hoc esset: nec a se nec ab alio decipi posset: nec ad malum faciendum vel patiendum compelli: nec in melius vel deterius mutari. *Statum ergo quo hominem animavit: factus est a deo: non de deo: nec de aliqua materia: sed de nihilo.*

¶ Hic querit quando facta sit anima: an ante corpus an in corpore.

Sed utrum in corpore: an extra corpus etiam inter doctores scrupulosa questio est. Augustinus enim super genesin tradit animam cum angelis sine corpore fuisse creatam: postea vero ad corpus accessisse: neque compulsa est incorporari: sed naturaliter illud voluit. i. sic creata fuit ut vellet: sicut naturale nobis est velle vivere. *Adale autem velle vivere non nature: sed voluntatis est peruerse.* Alij vero dicunt animam primi hominis in corpore fuisse creatam: ita exponentes verba illa. *In ipsi. in facie eius spiraculum vite.* i. animam in corpore creavit: que totum corpus animaret: faciem tamen specialiter expressit: quia hec pars sensibus ornata est ad interna superiora. Sed quicquid de anima primi hominis estimeat: de alijs certissime sentiendum est quod in corpore creantur. *Creando enim infundit eas deus: et infundendo creat.* Bicornus est etiam anima illa non sic esse creatam: ut prescia esset operis futuri iusti vel iniusti.

¶ In qua etate de hominibus fecerit: in etate virili factus est homo secundum superiores causas.

Sed etiam queri utrum deus hominem repente in virili etate fecerit: an perficiendo et etates augendo: sicut nunc format in matris utero. Aug. super genesin dicit quod Adam in etate virili continuo factus est: et hoc secundum superiores: non inferiores causas. i. secundum voluntatem et potentiam dei: quam nature generibus non alligavit: qualiter et virga moysi conversa est in draconem. *Nec enim talia contra naturam sunt: nisi nobis quibus aliter nature cursus innotuit: deo autem natura est quod facit: non ergo contra dispositionem suam illud fecit deus.* Erat enim in prima causarum conditione sic hominem posse fieri: sed non ibi erat necesse ut sic fieret: hoc enim non erat in conditione creature: sed in beneplacito creatoris cuius voluntas necessitas est. *Hoc enim necessario futurum est: quod vult et prescit.* Adhuc vero secundum inferiores causas futura sunt: sed in prescientia dei fu-

tura non sunt. Si aliter ibi futura sunt: potius futura sunt sicut ibi sunt: ubi prescit ille qui non potest falli. Sic ergo factus est Adam non secundum inferiores causas: quia non erat in rerum causis seminalibus ut ita fieret: sed secundum superiores non contra naturam operantes: quia in rerum causis naturalibus erat ut ita posset fieri.

¶ Quod homo extra paradisum creatus in paradiso sit positus: et quare ita factum sit.

Hominem autem ita formatum tulit deus ut scriptura docet: et posuit in paradiso voluptatis quam platanerat a principio. His verbis apte moyses insinuat quod homo extra paradisum creatus est: postmodum in paradiso sit positus: quod ideo factum dicitur quia non erat permansurus in eo: vel ut non nature sed ut gratie hoc assignaretur. *Intelligit autem paradisus localis et corporalis in quo homo locatus est.* Tres enim generales de paradiso sunt. Una eorum qui corporaliter intelligi volunt tantum. Altera eorum qui spiritualiter tantum. Tertia eorum qui utroque modo paradisum accipiunt. Tertia mihi placere fateor: ut homo in paradiso corporali sit positus. Qui ab illo principio platanus accipi potest: quo terram omnem remotis aquis herbas et ligna producere iussit. Qui et si presentis ecclesie vel future typum tenet: ad litteram tamen intelligendum est esse locum amenissimum: fructuosum arboribus magnis: et magno fonte secundum. Quod autem dicitur *mus. a. p. e. p. a.* antiqua translatio dicit ad orientem. Unde voluit quodam in orientali parte esse paradisum longo iteri accere spacio vel maris vel terre a regionibus quas incolunt homines secretum et in alto situm usque ad lunare circumum pertingentem: unde nec aque diluvij illuc pervenerunt.

¶ De lignis paradisi inter que erat lignum vite et lignum scientie boni et mali.

In hoc autem paradiso erant ligna diversi generis: inter que unum erat quod vocatur lignum vite: alterum vero lignum scientie boni et mali. Lignum vite dictum est: sicut docet Beda et Strabus: quia divinitus accepit hanc vim: ut qui ex eius fructu comederet: corpus eius stabili sanitate et perpetua soliditate firmaretur: nec ulla infirmitate vel etatis imbecillitate in deterius vel in occasum laberetur: lignum autem scientie boni et mali non a natura hoc nomen accepit: sed ab occasione rei postea secuturæ. *Arbor enim illa non erat mala: sed scie boni et mali: id dicta est: quia post prohibitionem erat in illa transgressio futura qua homo experiendo disceret: quod est inter obedientie bonum et inobedientie malum.* Non

ergo de fructu qui nascereſt ide poſitus eſt illud
nomē: ſed de re trāſgreſſionē ſecuta. Cognouit
enim homo priuſq̃ tāgeret hoc lignū bonum ⁊
malū: ſed bonū per prudētiā ⁊ expiētiā: malū
vero per prudētiā tm̃: q̃ etiā p expiētiā noui
uſurpato ligno vetito: q̃ p expiētiā mali didi
cit qd fit iter bonū obediētiē ⁊ malū inobediē
tiē. ſi ūo priuſ parētes obediētes eſſent: nec cō
tra pctm̃ peccaſſent: nō ideo tamē minus dice
rēt lignū ſciētiē boni ⁊ mali: q̃ hoc ex eius tactu
accideret ſi uſurparet: a ligno ergo homo p̃bi
bitus eſt: qd malū non erat. vt ipſa p̃cepti obſer
uatio bonū illi eēt: trāſgreſſio malū: nec melius
cōſiderat q̃ſtū malū fit inobediētiā q̃ hoc mō: cū
ideo. ſ. reus factus eſſe homo: itelligit q̃ p̃bibi
tus rē tetigit: quā ſi nō p̃bibi⁹ tetigiſſet non pec
caſſet: nec pena⁹ ſenſiſſet: ſi. n. venenoſam her
bam p̃bitus tetigeris: pena ſequit: ⁊ ſi nemo
p̃biuiſſet ſilr ſequeret. Si etiam p̃bibetur rea
tāgi: que non tangēti tantū: ſz p̃bibiēti obeſt: ſic
aliena pecunia. ideo prohibitiū eſt peccatū: quia
p̃bibenti eſt damnoſum. Cum vero tangit qd
nec tangēti obeſt ſi non p̃bibetur: nec cuiſibet ſi
tangatur: ideo p̃bibetur vt p ſe bonū obediētiē:
malū inobediētiē monſtretur. Sicut priu⁹ ho
mo a re bona prohibitus: pena⁹ incurrit: vt nō
ex re mala: ſed ex inobediētiā pena eſſe mōſtre
tur: ſicut ex obediētiā palma.

¶ **Diuisio textus.**

Stenfo q homo pducit a deo in similitudine eius: sic a cā quodā mō vnino ca. Dic determinat pductionē hoīs in se f3 q ex suis prib⁹ pstat. Et diuidit hec pars in duas. terminat pductionē viri. In 2^a pductionē femie (In codez quoq; paradiso rē.) Prima in duas. terminat pstitutionē hoīs. In scōa determinat bi cōstituto in esse assignat^r est: sic ēt in nālīb⁹ rei ēt aliq locus ibi. (Volez aut formatū rē.) Pri^a in pma determinat pductionē hoīs ex parte a ex parte corpis. ibi. (Solet qri vtz de⁹ homi/ ca p mū tria facit. Primo dterminat aie pductio/ Scōo excludit circa hoc quozūdā errores. vnuz itis ibi. (Nō ergo carnalr putemus). Alterū ex ibi. (Putauerūt eni qdā rē.) Tercio determinat pitationē. ibi. (Sed vtz in corpe an ēt corp⁹). ita formatū rē.) Dic determinat locū q hoī crea^r. s. padisū. Et diuidit i duas pres. In pma de/ lissū. In 2^a ligna padisū. ibi. (In b aut padiso rē)

¶ Questio.

Ic duo q̄rūt. p̄ d creatione hoīs ex pre
aīe. z̄ de formatōe ei⁹ ex pre cor
poris. Circa p̄mū q̄rūt tria. P̄rio vtz aīa hu
mana sit de eēntia diuīa. z̄ si nō. vtz aīa sit
de creatōe. vtz aīa ei⁹ conuēat creatōi sit

(ma creata. 3° vtz aia ex corpus creata li.
 C U r x aia buana sit de eēntia diuina. I.
 P r i m u s sic pceditur. vñ q anima
 sit de essentia diuina p id
 qd hñ Heñ. p. Inspirauit in facie ei⁹ zc. sed illud

qđ inspirat aliqd: statū de se emittit. ergo aīa est de eēntia dei. ¶ Ps. or. Actūū. 18. Nos. n. genus dei sumus: hoc autēz nō uenit hōi: nisi fm aīaz: qz ab alijs sensibilibz secernit. ergo yr qđ aīaz sit de suba nature diuine. ¶ Ps. cum nālis opatio dīscuat naturā: oī ea que in opatione ueniūt i nā vel essentia uenire: sed aīa rōnalis uenit in opatione in/ tellectus cū deo: yr p̄hs in. io. ethicoz dicit. ergo cōicat cū ipso in essentia. ¶ Ps. oē qđ intelligit: itelligit p silitudinē vel idēitatē: oī. n. qđ itellec^t in actu sit itellec^tū in actu: qđ non tringit: nisi vel qđ sit idē per essentiaz: sicut deus seipm itelligit: vel qđ silitudo itellec^ti recipit in itelligēte: yr pfectio eius: sed itellec^t noster itelligit deū: z silit mām p̄mā. sed hoc nō pōt esse p silitudinē abstractā ab eis: qz a simplicissimo nihil pōt abstrahi. ergo oī qđ itelligat ipsa p idēitatē: z sic est idē per essentiā deus: z mā p̄ma: z aīa itel lectiua. ¶ Ps. quecūqz sunt z nullo modo differūt sunt pe/ nitus idē: sed itellec^t z mā p̄ma: z deus sunt z nullo modo differūt: ergo sūt penit⁹ idē. ¶ Probatio medie: qđ tū ad secu/ daz patet: qđ p̄ma cōstat. quecūqz differūt: aliq dīa differūt sed omne qđ differt ab altero aliq dīa: est cōpositū ex dif ferentia: z quodā alio. Cum ergo p̄dicta tria sint penit⁹ sim plicia. ydēf qđ nullo mō differāt. ¶ Ps. illud qđ participa tur ad esse cuiuslibet rei est de essentia cuiuslibet rei. Sed sicut dicit Dionysius in 4. ca. de diuinis nōib⁹: participa tiōe dīne bonitatis aīa: z oēs alie res sūt: z bone sūt. gvide/ tur qđ diuina bonitas sit essentia cuiuslibet aīe z cuiuslibz rei: sed diuina bonitas est sua essentia: ergo eēntia diuina ē ipsa essentia aīe vel aliqd eius.

Sed cōtra. Illud qđ est in se tantū act⁹ nō est possi-
bile ad spēs alterā vel ad esse aliud: sed
essentia diuina est act⁹ purus cui nulla potētia p̄misceat. er-
go nō est possibilis adhuc vt trāsformet in nām aīe vāli-
cuius alteritis vel additionē aliquā recipiat. ¶ S. ei qđ ē
actus purus nō admisceat aliq̄ p̄uatio: q̄ p̄uatio est eius qđ
est natū haberi: ⁊ nōdū habet: sed aīe adiūgunt multi de-
fectus vel p̄uātes: vt ignorātia: malitia: ⁊ h̄. ergo anima
non est de essentia diuina.

Respondeo dōz. q̄ quozūdā antiquoz p̄hōz er-
roz fuit q̄ de eēt de eēntia oīuz rez.
ponebāt. n. oīa esse vñū simplr ⁊ non differre: nisi forte fm
sensum vel extimationē. vt ¶ Parmenydes dixit: ⁊ illos ēē
antiquos p̄hos secuti sunt gdā moderni. vt David linādo
diuifit. n. res in ptes tres: in corpa: aīas: ⁊ subas eternas se
paratas. Et p̄mū indiuisibile ex quo p̄stitunt corpa: dixit
yle. ¶ p̄mū aut̄ indiuisibile ex quo p̄stitunt aīe: dixit noym
vel mētē. ¶ p̄mū aut̄ indiuisibile in substātijs eternis: dixit
dm. Et hec tria esse vñū ⁊ idē: ex quo itēz cōfeg̃ esse oīa p̄
essentiā vñum. Uerūt̄ hec positio ⁊ sensui dīdit: ⁊ a p̄his
sufficiēter iprobata est. ¶ Aly vō minus errātes dixerūt
deum esse: nō qdē essentia oīuz: sed substātiāz itellectua-
ruz p̄siderātes silitudinē opationis ⁊ dignitatē itellectus
⁊ imālitatē eius: que error ortū h̄re potuit ex op̄ione Ana-
xagore qui posuit itellectū monētē oīa. Et fulcimētū h̄re
potuit ex auctē Sen. p̄mo. inducta male itellecta: hoc etiā
fidei briaf ⁊ p̄hōz dictis q̄ subas itellectuales in diuersis
ordinib⁹: p̄stitūt ⁊ itellectus humanū vltimū in ordie oīuz
intellectualū: inter quos p̄mū ponūt itellectū diuinum: ⁊
hūc qdē esse oīo imobilē: ⁊ fides tenet: ⁊ ratio demonstrat.
aīa aut̄ humana aliquo modo variabilis est. s. fm v̄tutez ⁊
yiciū ⁊ sciētā ⁊ ignorātiā. P̄hōz aut̄ oīuz errorū ⁊ similiz
vñū v̄ esse p̄mū ⁊ fundamētū: quo destructo nihil p̄abili-
tatis remanet. Plures enī antiquoz ex intētionibus in-
tellectis iudiciū reruz nālū sumere volūt: ynde quēcūq̄
inueniunt̄ uenire in aliqua intētiōe itellecta: voluerūt
q̄ cōicarent in vna re: ⁊ inde ortus est error ¶ Parmenidis

Distin. XVII.

et Melysii: qui vidētes ens p̄dicari de oibz locuti sunt de ente: sicut de vna quadā re ostēdētes ens esse vnum et nō multa: vt eoz rōnes indicāt i p̄mo p̄hy. recitate. Ex hoc ē secuta est opio Pictagore et platonis ponētū mathematice et intelligibilia p̄ncipia sensibiliū: vt qz numerus iueniē i his et in illis que cōicāt in numero: sicut in quadā essentia vna: et sūt qz sortes et plato sunt homo qz sit vnus hō p̄ eēntiam qui de oibz p̄dicat. Ex hoc ē procedūt p̄les rōnes: Auicebrō in libro fontis vite qz semp vnitates m̄ae venat ex equali cōitate p̄dicatiōis. Ex hoc etiā deriuat opio que dicit vna essentia generis esse in oibz sp̄ibz re nō tñ fm̄ rōnē. Sed hoc fundamētū est valde debile: nō. n. opz qz si b̄ est homo: et illud hō: qz eadē sit humanitas numero vtriusqz: sicut in duobz albis nō est eadē albedo numero: sed qz hoc similiter illi in hoc qz b̄ humanitatē: sicut illud itellectus accipies hūanitatē: nō fm̄ qz est huius: sed vt est humanitas format itētiōē cōez oibz: et ita ē nō est necessariū qz si in aia est nā itellectualis: et i deo: qz sit eadē itellectualitas vtriusqz p̄ eēntiā p̄ quā eadē eēntiā vtriusqz dicat ens.

Ad primū ergo dōz: qz sic dicit Aug. 7. sup Hen. illa auctoritas nō cogit ponere aiaz d̄ suba dei esse. Primo: qz hoc qd hō flādo emittit: est de aere exteriori quē respīrādo attrahit: nō de suba eius. Secūdo: qz si esset de suba sufflātis. nullo mō esset de suba aie. Et si etiā poneret d̄ suba corporis: deus aut hoc modo se h̄z ad totū vniuersum regēdo ip̄z: sicut aia ad corp⁹. vñ nō sequit aiaz hōis esse de suba dei. Tercio: qz aia tñmō corpori dñat: vñ flatū nō nisi de corpore facere pōt: deus aut est supra oēm naturā. vñ nō oī vt de corpali b̄ eltis animā faciat: sed de nihilo eā creat imensitate p̄tāt is sue. vñ figura tiue d̄: flare: quasi flatū facere. Itāe. ss. oēm flatū ego feci. Ad 2^m dōz: qz dicimur nos esse gen^o dei q̄rū ad aiam nō ita qz aia sit de diuina eēntia: sed qz p̄cipiat nāz itellectualē que ē in deo est fm̄ qz ē d̄ ad imaginē dei. Ad 3^m dōz: qz cū aia nō h̄at eadē opationē numero quā de h̄z sed similē: nō segt qz h̄at eadē nāz: s̄z filēz: nec ex tali filitudine vnitās eēntie p̄cludi pōt: vt dictū ē. Ad 4^m dōz: qz itellect^o creat^o intelligit deū nō p̄ idēritatē nature: s̄z per vñionē ad ip̄z que ē vel p̄ aliquā similitudinē nō qdē abstractā: sed effluxā a deo in itellectū: et hūc modū intelligēdi: vocat Aug. p̄ imp̄sionē dicēs intelligētias in nobis esse: ex hoc qz imp̄siones eaz in nobis sunt. vel p̄ vñionē ad ip̄z essentia lucis in create: sicut erit in patria: mā aut p̄ma cognoscibilis est: nō p̄ aliquā spēm ab ipsa recepta: s̄z p̄ analogiā ad formā: vt d̄ in p̄ p̄hy. et iō est de illis que suo d̄fectu p̄fecte itelligi nō valēt. vt dicit Boe. in lib. de duabz naturis. Ad 5^m dōz: qz fm̄ plm̄ in. iō. meta. nō est idē esse diuersum et esse differēs: qz differēs ad aliqd d̄. vñ oī omne differēs p̄p̄rie loq̄ndo aliqd differre: diuersus aut absolute d̄. vñ que diuersa sunt nō oī aliquo diuersa esse: s̄z seipsas. Si. n. oporteret oīa diuersa in aliquo differre: in infinitis abiret. et iō oīz d̄uenire ad p̄ma simplicia que seipsas diuersa sunt: vt p̄z in d̄rys qz sp̄s distinguunt. si ḡ differēs stricte sumat s̄z p̄dictā acceptionē. sic p̄ p̄positio falsa est: eo qz aliq̄ nō differūt que diuersa sunt. Idez aut nō differēt: sed diuerso opponit. Si aut sumat differēs large p̄ diuerso et differēt: sic p̄ma p̄positio v̄a est: sed media est falsa: vt ex p̄dictis p̄z. Ad 6^m dōz: qz creature nō dicunt diuināz bonitatē p̄cipare q̄si p̄e essentie sue: sed qz similitudine diuine bonitatis in eē p̄stituunt fm̄ quā nō p̄fecte diuinam bonitatē imitant: sed ex parte.

Utz aia hūana sit p̄stituta ex aliq̄ mā. **II**
Secundū sic p̄cedit. vñ qz aia ex aliq̄ mā p̄stituta sit. Omne enī qd est h̄ aliqd in nā: est cōpositū ex mā et forma

Questio I.

vt in scdo de aia p̄z. sed aia rōnalis est h̄z. qz est per se sine corpore existēs ab alia aia eiusdē speciei numero distincta. ergo rē. C. p̄. in quocūqz inueniūtur p̄prietates materie: oīz materiā inueniri: cum p̄prietates rei a re nō separent: s̄z in aia inueniunt quedā p̄prietates materie: vt subiecti recipere pati et h̄z. ergo vñ qz sit ex mā cōposita. C. p̄. fm̄ plm̄ in scdo meta. necesse est imaginari materiā in re mota: sed aie mutabilitas ostendit ex hoc qz vicys et fallacyz defozmis reddīt. format autē vtutibus veritatibz doctrina fm̄ Aug. 7. sup Hen. ergo in aia est materia. C. p̄. fm̄ plm̄ in 8° metaphysice: nullius agentis actio terminat: nisi ad cōpositū: sed actio creatis dei terminat ad animā quā in esse p̄ducit. ergo est ex materia et forma p̄posita. C. p̄. nihil viuit seipso nisi deus: sed aia nō tñ viuificat corpus: sed etiā viuūt. ergo seipsa nō viuūt: sed aliquo sui. sed omne illud in quo est p̄ncipiū vite et recipies vitā: est ex materia et forma p̄positū. ergo rē. C. p̄. in omni creato differt qd opatur et quo opatur: quia solū p̄mo agēti cōuenit per essentia agere: alyz autē per participationē alicuius qd ad essentia additur. sed aia h̄z opatiōes p̄prias: et sic illis opationibz ipsa est operās. ergo nō est quo operat: et sic nō videt eē forma simplex: sed materiā habēs: qz forma est p̄ncipiū quo operatio producitur.

Sed contra. quāto aliqd est p̄pinquius vni p̄mo et simplici: tāto magis est vñ et simplex vt in lib. de causis d̄. sed iter formas naturales aia deo est p̄pingor. ḡ cū alie forme sint simplices: multo fortius aia. C. p̄. forma substāialis nō est forma substāialis: sic nec qualitatis qualitas: sed omne qd habet materiā: habet et substāiale formā dātē esse materie. cūz ergo aia sit forma substāialis: videt qz ex materia cōposita nō sit. C. p̄. Aug. gust. sup gen. 7. d̄ducēdo per singula ostēdit animā ex materia nō esse factā. Nō. n. pōt facta fuisse ex materia spūali rōnali: qz si natura rōnalis ex qua fit beata fuisset nō in penis imitata esset: quia materia cum formā a deo in melius formā. Si vō misera fuit: opz qz p̄cesserit culpa: qd ē cōtra aplm̄ Ro. 9. cūz nōdū aliqd boni egissent aut mali rē. Si aut nec beata nec misera: tūc vsūm rōnis nōdum habebat: sicut in pueritia cōtingit: et sic ociosa erat. Similr nec ex materia spiritali irrōnali: quia hoc esset p̄pinquus opinioni que ponit animā de corpore in corpus transitū. Et peius adhuc: quia illa positio non dicit animā bestie in hominē trāsire: sed ecōuerso. Siml nec ex materia corporali: nō enim ex eodem facta est anima ex quo facta est caro. Et p̄terea. cum anima aliqd intelligit ab omnibz corporalibus se retrahit qd nō cōtingeret si de natura corporis esset. sed ex omnibus p̄dictis sic pōt argui: omne qd habet materiā fm̄ Aug. dicit ex materia factū: quāuis materia tpe nō p̄cesserit. Si ergo anima nō pōt dici facta ex materia. vt p̄batū est aia materiā nō habet.

Respōdeo dicēdū. qz mihi nō videt in anima vel i aliqua spiritali substātia aliquo modo esse materiam: sed ipsas esse simplices formas et naturas: quibz quidā aliter dicant. Et p̄ter alias rationes quibz hoc de angelis impossibile videt. vt supra dist. 4^a. dictum est etiā quadā speciali ratione: materia a rōne anime secluditur: cum enim anima sit forma corporis: oportet qz vel tota essentia sua sit corporis forma vel per partē essentie sue si fm̄ essentia suam totam: impossibile est qz pars essentie sit materia: quia id qd in se est potētia pura non potest esse forma vel actus alicuius: omnis aut potētia in genere substantie est potētia pura: quia est immediatū subiectū substāialis forme et generationis: vt in p̄mo de generatione dicit. Si aut fm̄ partē substantie sue est forma corporis per quā est in actu: et nō fm̄ alterā que est materia eius: sequi

tur duo incōueniētia: vnum est: qd vnus actus numero est forma diuersa: materia. s. materie corporalis et materie spiritualis ex qua essentia anime cōstituitur. Aliud est qd i potētia non vnus generis est vnus actus perficiens: corporalis enim materia et spūalis nō possunt esse vnus ratio- nis. Et pterea illud qd est tñ actus corporis viuentis animam vocamus. Et sili rōne Auicē ostēdit in sua meta physica itelligētias esse simplices: nec tamē negamus ani- maz rōnalez quēdam modū cōpositionis habere. s. ex eē et qd est: vt supra di. iij. de angelis. et in pmo di. s. de ipsa aia expōitū est: qui tamē cōpositionis modus in alijs formis nō inuenitur: quia nō possunt esse subsistentes: quasi in esse suo: sed sunt per esse cōpositi: et in hoc aia deficit a simpli citate diuina: hoc ē in pmo di. s. plenius expōitū est.

Ad primum ergo dicēdū: qd hoc aliqd in natura pōt dici ex duobus: aut ex eo qd habet esse subsistēs in natura: et sic anima rōnalis est h aliqd: s. ex hoc nō sequit qd ex materia componat: hoc enim subsi- stenti accidit. s. ex materia pponi. Alio modo pōt dici hoc aliqd per hoc qd aliqd qd est pars essentie sue indiuidua- tur: et sic anima nō est hoc aliqd: pncipiū enim indiuidua- tionis animarū est ex parte corporis: et tamē etiā post sepa- rationē corporis remanēt indiuiduate et distincte: vt in p- mo lib. dictū est. di. s. et sic accipit pbs hoc aliqd in scdo de aia. vnde ibi expōit negat aiaz esse hoc aliqd. Et ad 2^m di- cendum. qd pati et recipere: et oia h. dicuntur de aia: et de reb⁹ materialibus equiuoce: vt p3 ex pbo i3 de aia: et ex cōmē. ibidē. vñ nō o3 qd materia in aia inueniatur: sed sufficit qd sit ibi aliqua potētiā: qualis aut illa sit supra tertia di. de angelis dictū est. Et ad tertiū dicēdū: qd nō requiritur materia eiusdē rōnis ad omnes motus: qd ad motū locale nō requirit materia que sit in potētiā ad esse: sed solū que est in potētiā ad vbi. Similr etiā ad variationē que est de vicio ad virtutē: vel eōuerso nō requirit materia que sit in potētiā ad esse: quasi pars essentie ipsius mobilis: s. req- ritur materia tñ: que sit in potētiā ad virtutē: et hec est ipa substantia anime. Et ad quartū dicēdū: qd pbs loquit de agēte naturali qd ex materia operat. vt rationes sue ostē- dunt que ex hoc pncipio pcedūt: qd in omni factiōe op3 eē tria. s. ex quo fit: et in id in quod factio terminat: et ipsum fa- ciēs: et ex hoc pcludit qd fieri nō est formaz: nisi per accis. ista aut pncipia nō cōcedimus in actione diuina per quas animā creat: et ideo nō o3 animā vel aliā substantiā spiritua- lem a deo creatā: ex materia cōpositā esse: qd etiā fm Aui. agēs diuinū nō agit per motū vt materiā exigit. Lōmē. ēr dicit in. ii. meta. qd actio equiuoce dicit de actione qua de⁹ agit et de actione naturali. Et ad qntū dicēdū: qd fm pbm in scdo de aia. viuere nihil aliud est qd esse viuētium. vnde sicut anima rōnalis est: nec est illud quo est: ita etiā viuūt: nec est illud quo viuūt: sed sicut illud qd est formalr nō est aliqua forma que sit pars essentie eius: sed ipsuz suū eē: ita id quo viuūt formalr: nō est aliqua forma que sit pars eē- tie eius: sed ipsuz suū viuere: sed id quo est: et quo viuūt effe- ctive est ipse deus que oibus esse: et vitā influit in reb⁹ qdē cōpositis mediāte forma que est pars essentie eaz. in sub- stantijs aut simplicib⁹ per totā essentiā eaz. deus aut nō ē nec viuūt ab aliquo efficiēte pncipio: sed ipse etiā est suū vi- uere et suū eē: et in vtroq; hōz deficit aia a pfectione diuine vite. Et ad 6^m dicēdū. qd illud quo operat aia duplr acce- ptū differt ab ipsa. Operat enī aia aliquo influēte sibi esse viuere: et opari. s. deo qui operat oia in oibus: que cōstat ab aia differre. opat ēt nali sua potētiā que ē pncipiū sue opa- tionis. s. sensu vel intellectu que nō est essentia eius: sed vñ ab eēntia fluēs. Neutro aut modo de⁹ opat alio a se: quia a seipso opari h3: et ipse est sua vñus. nō aut dicit aia opari ali-

quo qd nō sit ipsa: sed pars eēntie sue: sicut corpa nālia ope- rant forma que est pars eēntie eoz: s. mediāte aliq vñute quasi instrō: sicut ignis mediāte calore.

Questio.

II.

Artio querit: vtrū aia extra corp⁹ creata sit. Et circa hoc querunt duo. Prio vtrū sit vna aia vel intellect⁹ oīuz hoīum: quasi qdā suba sepata in oia corpa influēs. Scdo si sint ples vtrū sint in corpe an extra corp⁹ create.

Utrum aia intellectiua vel intellect⁹ sit vnus in omnibus hominibus.

Primum sic pcedit. videt qd aia rōnal⁹ vñ intellect⁹ sit vn⁹ numero in oibus. Nulla. n. forma multiplica- tur fm esse ad diuisionē mae: nisi forma mate- rialis: sed intellect⁹ vt in 3° de aia pbat non est forma mālis cū nō sit actus corporis cuiusdā qd ex ipso suo actu pbat: qd cognoscit oēs formas māles: qd nō posset eē si aliquā eaz hēret in nā sua: vel determinare ad eā ex cor- pore: cui eēt actus: sicut vt vñua nō cognosceret oēs colo- res: si pupilla que est organū eius hēret determinatū colo- rem. ergo intellect⁹ nō multiplicat fm eē ad diuisionē mae et ita manet vn⁹ in oib⁹ indiuiduis humane spēs: que nō nisi p mās diuidunt. Et p. ipole: est qd pncipiū sit mālt⁹ qd pnci- piatum: quia pncipium op3 eē simplici: sed sic ab omnib⁹ pcedit: aliq sunt potētie aie rōnalis que nō sunt act⁹ corpo- ris cuiusdā nec organis affixe: cui pncipiū et radix est ipsa eēntia aie. g. vt qd nec ipsa aia rōnalis corpi vñat p eēntiā suā: sicut act⁹ ei⁹: et ita sequet vt vt qd ad diuisionē corporz aia rōnalis nō distinguat. Et p. oē qd recipit in aliquo: re- cipit in eo p modū recipiētis et nō p modū sui: vt ex Dio. et ex lib. de causis habet. si ergo intellectus indiuiduet ad di- uisionē corporis: vt sit ali⁹ et alius diuersoz: o3 qd forme in- tellectuales in eo recepte etiā sint indiuiduate. ex quo vi- dent sequi duo incōueniētia. vñ est cum nullū pculare sit intellectu in actu sed in potētiā: qd h3 spēs nō erūt intel- ligibiles in actu: sed intelligebūt intelligi p alias spēs et sic in ifinitū pcedet. Aliud est qd erit idē modus recipiēdi for- mas in materia pma et i intellectu possibili: qd vtrōiq; reci- piunt: vt sunt iste et nō vt sunt forme simplr: et ita sic mate- ria pma nō est cognoscibilis p formas quas recipit: ita nec intellect⁹ possibilis vt videt. Et p. quēcūq; distinguūt adinuicē op3 qd aliqd diuersum sit in natura vtriusq; sed cum intellectus nihil sit eoz que sunt ante itelligere: vide- tur qd nō sit aliqd diuersum inuenire in eo: nisi fm diuersi- tatē speciez intellectiuar. ergo nō differūt intellect⁹ isti: et illius per eēntiā: sed per spēs intellectas tñ. Et p. in oib⁹ substantijs per se existētib⁹ et imaterialib⁹ diuersitas fm nu- mez redūdat in diuersitatē spēs: qd si hñt esse suūz absol- tum subsistēs nō possunt distingui essentialr per aliqd qd sit extra eēntiā eaz sup qd deferant: sicut forme corpora- les sup materiā dlate. In eēntia aut eaz nō est diuersitas forme que diuersitatē spēs inducit: sed nō est oīe qd intel- lectus diuersoz hoīuz differat s3 speciez: qd et ipsi hoīes spēs differūt ad diuersitatē suaz formarū. ergo cum aia ratio- nalis sit substantia in se subsistēs alias post corpus non ma- neret: et etiam sit imaterialis: videt qd nec etiā numero in diuersis hoībus differat.

Sed cōtra est qd impole est pluriū indiuiduoz eē vñā formā numero: sed aia rōnalis ē for- ma cuiuslibet hoīs. si enīz homo hēret esse a substantia sen- sitive vel nutritive nō posset in hoīe inueniri qntū ad suūz esse pmi. vñ alia aialia excederet: qd est incōueniēs. ergo ipossibile est vñā tñ esse aiaz rōnalē oīuz. Et p. impossibi- le est inueniri diuersitatē quo ad esse 2^m in illis: quozum

Distin. XVII.

nulla est diuersitas quo ad esse primum: quia diuersitas secundarum perfectionum et contrarietas non potest esse simul cum unitate perfectionis prime: quia sic contraria essent in eodem: sed nos inuenimus perfectiones ultimas quantum ad esse secundum esse in diuersis hominibus diuersas et diversas: quorum quidam sunt stulti et quidam sapientes et quidam viciosi: et quidam virtuosus. ergo oportet primum perfectionem. scilicet animam quantum ad esse primum in diuersis variari. ¶ Prima autem est forma corporis et motor: sed in corporibus celestibus secundum positionem philosophorum diuersis corporibus assignantur diuersi motores. ergo videtur quod multo fortius in diuersis hominibus sint diuerse anime.

Respondeo dicendo: quod circa unitatem et diuersitates anime rationalis sunt plures philosophorum opiniones premissis illis qui ponunt intellectum esse unum in tota natura intellectuali vel qui ponunt intellectum esse idem quod diuina essentia: ad quorum intellectum oportet intelligere quod distinguunt secundum philosophos tripliciter intellectus. scilicet intellectus possibilis: intellectus agens: et intellectus in habitu: et dicitur intellectus possibilis quod est in potentia ad recipiendum omnes formas intellectas: sicut oculus est in potentia ad recipiendum omnes colores: intellectus autem agens dicitur qui facit intelligibilia in potentia esse in actu: sicut lumens quod facit colores in potentia visibiles esse actu visibiles: intellectus autem in habitu vel formalis ab eis dicitur quoniam intellectus possibilis iam perfectus est specie intelligibili ut operari possit: nulla enim potentia passiva habet operationem nisi per speciem obiecti sui perfecta fuerit: sicut visus non videt antequam recipiat speciem coloris. ¶ Dis ergo visis: sciendum est quod in hoc fere omnes philosophi concordant post Aristotelem quod intellectus agens et possibilis differunt secundum substantiam: et quod intellectus agens sit substantia quedam separata et postrema in substantiis separatis: et ita se habet ad intellectum possibilem quo intelligimus: sicut intelligentie superiores ad animas orbium: sed hoc secundum fidem non potest sustineri. Si enim ut Anselmus probat reparationem hominis per angelum deus fieri noluit ne paritas hominis et angeli in gloria tolleretur: dum angelus hominis fieret causa salutis. Similiter si poneretur anima nostra secundum naturalem operationem dependere ab aliqua intelligentia vel angelo non posset rationaliter sustineri: quia anima angelis par sit in gloria futura: quia ultima perfectio vniuscuiusque substantie est in complemento sue operationis: et ideo vniiri cum intelligentia agente ponitur predicti philosophi ultimam felicitatem hominis. Et ideo quidam catholici doctores corrigentes hanc opinionem: et partim sequentes satis probabiliter posuerunt ipsum deum esse intellectum agentem: quia per applicationem ad ipsum anima nostra beata est et hoc confirmant per hoc quod dicitur 3o. primo. Erat lux vera etc. De intellectu autem possibili similiter fuit magna diuersitas inter philosophos sequentes Aristotelem. Quidam enim dixerunt intellectum possibilem esse diuersum in diuersis: quidam vero esse unum in omnibus. Eorum autem qui posuerunt eum diuersum esse in diuersis: sunt tres opiniones: quidam enim dicunt intellectum possibilem nihil aliud esse quam preparationem que est in natura humana ad recipiendam impressionem intellectus agentis: et hanc esse virtutem corporalem consequentem complexionem humanam: et hec fuit opinio Alexandri. Sed hoc non potest stare etiam secundum intentionem Aristoteli. qui vult quod intellectus possibilis sit receptivus speciei intelligibilium. preparatio autem non est receptiva: sed magis preparativa: preparatum autem hac preparatione est corpus: vel virtus in corpore: et ita illud quod recipit formas intelligibiles: esset corpus vel virtus in corpore: quod philosophus improbat. ¶ Sequens quod intellectus possibilis non esset virtus cognoscitiva. Nulla enim virtus causata ex coniunctione elementorum est cognoscitiva: quia sic qualitas elementorum ageret ultra suam speciem: quod est impossibile. Et ideo alii

Questio II.

dixerunt quod intellectus possibilis nihil aliud est quam virtus imaginativa secundum quod est nata ut sint in ea forme que fuerunt intellecte in actu. et hec est opinio Augustini. Sed hoc etiam est impossibile: quia secundum philosophum in tertio de anima. Fantasmata que sunt imaginativa se habent ad intellectum humanum: sicut colores ad visum: et ideo oportet quod fantasmata sint mouentia intellectum possibilem: sicut color mouet visum: vnde aptitudo que est in intellectu possibili ad intelligendum: est similis aptitudini que est in patiente in potentia: ut si patientis in actu: aptitudo autem que est in imaginativa est sicut aptitudo agentis in potentia: ut sit agens in actu. Impossibile autem est quod idem sit mouens et motum: et agens et patiens. ergo impossibile est quod virtus imaginativa sit intellectus possibilis. ¶ Sequens quod virtus recipiens intelligibilia in actu: que dicitur intellectus possibilis esset virtus organo corporali: cum virtus imaginativa habeat determinatum organum. ¶ Sciendum est etiam: quod secundum has opiniones intellectus possibilis generatur generato corpore: et corrumpitur corrupto corpore: et cum non sit differentia intellectus in diuersis hominibus: nisi intellectus possibilis: quia agens est vnus: sequeretur quod illud quod remanet de intellectu ex omnibus hominibus post mortem esset vnus numero. scilicet intellectus agens: et hoc est valde hereticum: quia sic tolleretur retributio meritorum post mortem: et ideo tertia opinio est Augustini. qui ponit intellectum possibilem in diuersis diuersum fundatum in essentia anime rationalis: et non esse virtutem corporalem: et cum corpore incipere: sed non cum corpore finire. vnde quantum ad intellectum possibilem eius opinio est quam tenemus secundum fidem catholicam: quamvis erret cum alijs de intellectu agente: ut dictum est. Eorum autem qui ponunt unum intellectum possibilem in omnibus duplex est opinio. Una est Thomae hemistii et Theophrasti. ut Lome. eis imponit in tertio de anima. Dicit enim quod intellectus in habitu qui est tertius: est vnus in omnibus et eternus: et est quasi compositus ex intellectu agente et possibili: ita quod intellectus agens est sicut forma eius: et per continuationem intellectus possibilis: continuatur etiam nobis intellectus agens: ita quod intellectus agens est de substantia intellectus speculativi: qui etiam dicitur intellectus in habitu per quem intelligimus: et huiusmodi signum inducit: quia illa actio intellectus que est in potestate nostra pertinet ad intellectum in habitu. Cum ergo abstrahere species a fantasmatibus sit in potestate nostra: oportet quod intellectus agens sit intellectus in habitu: sicut forma eius. Et ad hanc positionem deducunt qui ex demonstratione Aristoteli. volunt habere quod intellectus possibilis sit vnus in omnibus quia non est hoc aliquid nec virtus in corpore: et per consequens quod sit eternus. Et dicunt iterum quod intellectus agens similiter sit eternus: et quod impossibile sit effectum esse generabilem et corruptibilem si agens et recipiens sit eternum. vnde posuerunt quod species intellecte sunt eterne. et ideo non contingit quod intellectus: quandoque intelligat: et quandoque non: per hoc quod fiat noue species intelligibiles que prius non fuerunt: sed ex coniunctione intellectus agentis cum possibili secundum quod continuatur in nobis per impressionem suam. Sed hanc opinionem Lome. improbat: quia sequeretur quod forme rerum naturalium que intelliguntur essent ab eterno sine materia et extra animam: ex quo species ille non ponitur in intellectu possibili ut forma eius: quia forma intellectus possibilis ponitur ab eis intellectus agens: sequeretur etiam quod cum ultima perfectio hominis sit secundum intellectum in habitu: et prima secundum intellectum possibilem: quod homo non differret ab homine: neque secundum ultimam perfectionem neque secundum primam: et sic esset vnus esse: et vna perfectio omnium hominum: quod est impossibile. Et ideo ipse tenet aliam viam quod tam intellectus agens quam possibilis est eternus et vnus in omnibus: sed species intelligibiles non sunt eterne. et ponit quod

intellectus agens non se habet ad possibilem: vt forma eius: sed vt artifex ad materiaz et species intellecte abstracte a fantasmatibus sunt sicut forma intellectus possibilis ex quibus duobus efficitur intellectus in habitu. Et per hanc positionem nititur euadere omnia inconuenientia que contingunt Themistio. Primo: quia ostendit quod non est necessarium quod si intellectus agens est eternus et recipiens eternum. scilicet intellectus possibilis quod facta sint eterna. scilicet species intelligibiles. Sicut enim species visibilis habet duplex subiectum. vnum in quo habet esse spirituale. scilicet visum: et aliud in quo habet esse naturale. scilicet corpus coloratum: ita etiam species intelligibilis habet duplex subiectum: vnum in quo habet esse materiale. scilicet ipsa fantasmata que sunt in imagine: et secundum hoc esse: iste species non sunt eterne: aliud est in quo habet esse materiale. scilicet intellectus possibilis: et secundum hoc subiectum non habet quod sint generabiles et corruptibiles. Sed ista responsio nulla videtur: sicut enim non est eadem numero species coloris que est in pariete: et que est in oculo: ita non est eadem numero species que est in imaginatione et in intellectu possibili. vnde adhuc remanet quod illa species que est in intellectu possibili habeant vnum subiectum tri. et illa que est in imaginatione generabilis et corruptibilis sit alia numero: nisi forte dicatur quod sunt eterne simpliciter: sed non quo ad eum in quo ab eterno non sunt fantasmata: quorum similitudines sunt apud intellectum possibilem: sed tamen cum nulla fantasmata sint eterna: adhuc sequeretur quod ille species que sunt ab eterno in intellectu possibili non essent abstracte ab aliquibus fantasmatibus: et hoc est contra intentiones et verba philosophi. Secundo autem nititur ostendere quod ex hac positione non sequitur quod omnium hominum sit vnum esse: et vna operatio secundum quam omnes sint equaliter sapientes. Dicit enim quod cum species intellecta se habeat ad intellectum possibilem quodammodo vt forma ad materiam: hoc modo quod ex eis quodammodo efficitur vnum completum coniunctio eius ad nos est per id quod est formale in dicta coniunctione. scilicet per speciem intellectaz: cuius vnum subiectum dicitur esse fantasma: quod est in nobis: et ad ipsum intellectum possibilem. vnde cum in diuersis sint diuersa fantasmata diuersis hominibus coniungitur intellectus possibilis diuersa coniunctione: et ex hoc homines habent esse diuersum: ex hoc etiam vnus scit quod alter ignorat: quia secundum vnaz speciem intellectaz coniungitur vni secundum quam non coniungitur alteri: quauis quedam intentiones intellecte sint. vt prime conceptiones intellectus secundum quas omnibus coniungitur a quibus intellectus possibilis nunquam denudatur hominibus ab eterno existentibus: vt ipse dicit. vnde concludit quod illud quod est in nobis de intellectu quodammodo est corruptibile: et quodammodo est incorruptibile: quia ex parte illa: vnde multiplicatur fantasmata accidit corruptio: sed ex parte intellectus possibilis est incorruptibilitas: vnde sequitur etiam ex hoc quod post corporis corruptionem nulla diuersitas animarum remaneat. Sed hec ratio ostenditur esse friuola multipliciter. Primo: quia vt dictum est species que est forma intellectus possibilis non est eadem numero in fantasmate et in subiecto: sed est similitudo illius. vnde sequitur quod intellectus nullo modo nobis coniungitur: et sic per ipsum non intelligamus. Secundo: quia coniunctio intellectus cum specie intellecta est per operationem intellectus pertinet ad perfectionem secundam. vnde impossibile est quod mediante tali coniunctione acquiratur homini perfectio sua prima et esse substantiale: et sic cum homo ex tali coniunctione sit habens intellectum: vt dicitur: homo non esset homo in specie determinata per hoc quod est habens intellectum: quia illud medium. scilicet species intellecta: cum vtroque extremo coniungitur modo accedens ad subiectum. scilicet cum virtute imaginatiua: et cum intellectu possibili: quod est contra philosophum in octauo metaphysice: vbi dicit animam corpori nullo mediante vniri: nec etiam

mediate scientia. vt Licostron dicebat in quod ista positio redire videtur. Tercio: quia operatio non egreditur ab obiecto: sed a potentia: non enim visibile videtur sed visus. si ergo non coniungitur intellectus nobiscum: nisi per hoc quod species intellecta aliquo modo habet subiectum in nobis: sequitur quod hic homo scilicet secundum non intelligat: sed quod intellectus separatus intelligat ea que ipse imaginatur et plura alia absurda non difficile est adducere. Et ideo remotis omnibus predictis erroribus: dico cum Auicenna. intellectus possibilis incipere quidem esse in corpore: sed cum corpore non deficere. et in diuersis diuersum esse: et multiplicari secundum diuisionem materie in diuersis indiuiduis: sicut alias formas substantiales: et supradico etiam intellectum agentem esse in diuersis diuersis: non enim videtur probabile quod in anima rationali non sit principium aliquod quod naturale operationes explere possit: quod sequitur si ponatur vnus intellectus agens: siue dicatur deus vel intelligentia. Nec iterum dico hec duo. scilicet intellectum agentem et possibilem esse vnam potentiam diuersimode nominatam secundum diuersas operationes: quia quecumque actiones reducuntur in contraria principia: impossibile est eas reducere in eandem potentiam: propter quod memoria a sensu distinguitur: quia recipere species sensibiles: quod est sensus: et tenere quod est memorie reducitur in contraria principia etiam in corporibus. scilicet humidum et siccum. Cum ergo recipe species intellectas: quod est intellectus possibilis et facere eas intelligibiles actu: quod est intellectus agens non possint secundum idem conuenire: sed recipe conuenit alicui secundum quod est in potentia: et facere secundum quod est in actu impossibile est agere et possibile non esse diuersas potentias. Sed quomodo possint radicari in vna substantia est difficile videre: non enim videtur quod vni substantie possit conuenire esse in potentia respectu omnium formarum intelligibilium quod est intellectus possibilis et esse actu respectu omnium illarum quod est intellectus agens: aliter non posset facere omnes formas intelligibiles: cum nihil agat: nisi secundum quod est in actu. Sed tamen sciendum quod non est inconueniens aliqua duo esse: quorum vtrumque secundum diuersa est in potentia respectu alterius: sicut ignis est in potentia frigide: quod actu aque conuenit: et aqua est in potentia calidum: quod actu est in igne. vnde agunt et patiuntur adinuenientem. Similiter dico quod se habet res sensibilis ad animam intellectiuam: res enim sensibilis est potentia intelligibilis et actu naturam distinctam habens. in anima vero est actu lumen intellectuale: sed determinatio cognitionis respectu huius vel illius nature est in potentia: sicut pupilla est in potentia respectu huius vel illius coloris: et ideo anima virtute habet per quam facit species sensibiles esse intelligibiles actu: que est intellectus agens: et habet virtute per quam est in potentia vt efficiatur in actu determinate cognitionis a specie rei sensibilis facta intelligibilis actu: et hec virtus vel potentia dicitur intellectus possibilis: et harum duarum virtutum operationes sequitur omne nostrum intelligere: tam principiorum quam conclusionum. vnde apparet falsum esse quod quidam dicunt habitum principiorum esse intellectum agentem.

Ad primum ergo dicendum. quod intellectus non negatur esse forma materialis quin det esse materie sicut forma substantialis quantum ad esse primum: et ideo oportet quod ad diuisionem materie que causat diuersa indiuidua sequatur etiam multiplicatio intellectus. id est anime intellectiue. Sed dicitur in materialis respectu actus secundi qui est operatio: quia intelligere non expletur mediante organo corporali: et hoc contingit: quia ab essentia anime non erit operatio: nisi mediante virtute eius vel potentia: vnde cum habeat quidam virtutes que non sunt actus aliquorum organorum corporis: oportet quod quedam operationes anime sint non mediante corpore. Ad secundum vero dicendum. quod quidam dicunt coniungitur duo: quorum vnus est potentius altero et trahit ad se illud habet aliquam virtute propter illud quod sibi

Distin. XVII.

subyici: vt patet in flāma: qz ignis vincēs vaporē cui iū-
gī hz vtutē illuminādi vltra quas possit se extēdere actio
vaporis icēsi calefaciēdo. Lū ergo in iūctione forme ad
mām forma iueniā dominans: qto forma est nobilior: et
magis vincēs mās: tāto magis poterit hē vtutē pter adi-
tionē materie. vñ quedā corpora mixta pter vtutes q̄lita-
tum actiuaz et passiuaz que tenēt se ex pte materie: habēt
quasdā vtutes que psequunt speciem: vt qz magnes attra-
hit ferrū: et magis hoc iuenitur in plātis: vt p3 in augmēto
qđ terminat per virtutē aie: qđ nō posset eē p virtutē ignis:
vt dicit scō de aia: et hoc adhuc iuenit plus in aialibus:
qz sentire oīo est supra virtutē qualitātū elemētariū: et pfe-
ctissime in aia rōnali que est nobilissima formaz. et ideo
ipsa habet quasdā vtutes i quibus nullo modo cōicat cor-
pus: et quasdā in quibus cōmunicat. ¶ Ad tertiū dicēdū.
qz fm Anī. spēs intellecta pōt dupliciter cōsiderari: aut f3
esse qđ habet in intellectu: et sic habet esse singulare: aut f3
qz est similitudo talis rei intellectu. put ducit in cognitio-
nem ei: et ex hac parte habet vniuersalitātē: quia nō est si-
militudo huius rei fm qz hec res est: sed f3 nāz in qua cūz
alijs sine spēi cōuenit: nec op3 omne singulare esse intelli-
bile tātū in potētia: sicut p3 de substantijs separatis: sed in
alijs que indiuiduant per mās: sicut sunt corporalia: sed spe-
cies ille indiuiduant p indiuiduationē intellectus: vñ non
p̄dunt esse itelligibile in actu: sicut intelligo me itelligere
q̄uis ipm meū itelligere sit quedā opatio singularis. p3
etiā per se: qz fm incōueniēs nō sequit: qz alijs indiuidua-
tionis modus est per intellectū et per mās p̄mā. ¶ Ad 4^m
dicēdū. qz sicut Cōmē. etiā dicit in 3° de aia. illud quod est
receptiū aliquoz non op3 qz sit p̄uatus qualibet natura
determinata: sed qz sit denudatū a natura receptoz: sicut
pupilla a natura color: et ideo intellectus possibilē necesse
est habere naturā determinatā: f3 an itelligere: qđ est p re-
ceptionem speciei non habet in natura sua aliquid eorum
que a sensibilibus recipit: et hoc est qđ dicit qz nihil est eoz
que sunt. ¶ Ad quintū dicēdū. qz quāuis aia nō habeat
materiā partē sui ex qua sit habet tamē materiā in qua ē:
cuius pfectio est ad cuius diuisionē multiplicat fm nume-
rum: et nō fm specie: secus aut est in illis substantijs imate-
rialibus que nō habēt etiā mām: cuius sint forme: quia in
eis nulla mālīs multiplicatio esse pōt: sed tm̄ formalis que
diuersitatem speciei inducit.

¶ Utrū aie fuerint create extra corpora.

Ad secundū sic pcedit. videtur qz aie
fuerint create extra cor-
pora. Bēn. pmo dicit. qz die septimo requieuit
deus ab omni ope qđ patrauit. i. cessauit aliqđ
opus nouū facere: sed nouū opus est: qđ nec in
se. vñqz fuit nec in mā pcessit. cum ergo anima imateria-
lis sit: et nō possit dici qz fm materiā pcesserit in operib⁹ sex
dierū: videt qz ipsa in se pcesserit: als deus nouū opus face-
ret in anime creatione. ergo videt qz anime extra corpora
create fuerūt: cūz corpora singulariū ab initio non fuerit.
¶ Si di. qz quīs aia nō pcesserit in materia in operib⁹ sex
dierū: pcessit tamē quātūz ad rationē seminalē. ¶ Cōtra.
si ratio seminalis anime pcesserit: op3 qz in aliqua creatu-
ra pcesserit vel corporali vel spiritali. sed illud in quo ē
ratio seminalis alicuius rei est effectiūz eius. vnde p̄bus
in scōo phis. ponit semē in genere cause efficiētis. ergo vel
angelus esset factor anime. vt philosophi quidā posuerūt:
qđ falsum est: vel aliqua creatura corporalis: qđ est magis
falsum. ergo et p̄mū: est impossibile. ¶ P. opus creationis
pcedit distinctionē et ornatū: sed aia educit in esse per crea-
tionem. ergo nō incipit eē post opa sex dierū in quibus res
distincte et ornate sunt: et sic idē qđ p̄us. ¶ P. omne illō qđ

Questio II.

nō depēdet ab altero fm suū esse pōt incipere nō incipiēte il-
lo: sed aia rōnalis nō depēdet ex corpore fm suū eē: cū de-
structo corpore remaneat. ergo nō videt incōueniēs ponere
aias extra corpora p̄us creatas. ¶ P. aia et angelus cōue-
niūt in natura intellectuali. cū ergo nature intellectualis
cōditio sit imaterialitas: videt qz sic angeli ex sua creatōe
hnt qz corpori nō vniunt: qz filr aie rōnales in sua creatōe
corpori vnite nō sint. ¶ P. magis p̄inet ad pfectionē vni-
uersi natura spūalis qz corporalis. Si ergo aie rōnales q̄ti
die de nouo creent. videt qz a p̄ncipio vniuersi pfectum
nō fuerit: et qz quotidie ei pfectioni adyiciat: cū dñi ha-
bēt. gen. ii. i. qz pfecti sunt celi et terra etc.

Sed contra. Proprius act⁹ ē i p̄pria potētia: f3 aia
rōnalis est p̄pria act⁹ corporis. ergo vi-
det qz nō sit nisi in corpore. ¶ P. terminus mortis nunqz
pcedit motū p̄cipue in gnatione: sed aia est terminus gnā-
tionis humane: sicut quelibz alia subalis forma rei gnate.
ergo an gnationē corporis aia esse non potuit.

Respondeo dicēdū. qz quorūdam antiquoz opinio
fuit animas esse extra corpora a p̄ncipio
creatas: cuius erroris occasio fuit qz animaz corpori vni-
posuerūt quasi accidentaliter: sicut nautam nauī: vel sicut
hominē indumētō: vt de Platone Bre. nisenus narrat. vñ
dicebat hominē esse animā corpore indutam. Et ideo etiā
fm Pictagoricos de corpore in corpus trāsitbat. Hoc autem
Arist. reprobāt ostēdēs animā cum det esse substantiale et
specificū in tali corpore habere eēntialē habitudinez ad cor-
pus intū qz aia que dat esse vni corpi aliud pficere nō pos-
sit. Similr Auic. istum errorem reprobāt satis efficacī rōne:
supposita aie imaterialitate: impossibile est enīz diuersita-
tem in numero sub eadē specie causari: nisi ex diuersitate
materie. quia ad diuersitatē formalīū p̄ncipioz sequit di-
uersitas spēz. si ergo anima vt dictū est nō hēat mām ex
qua sit: nō possent plures aie vnius spēi eē diuerse nume-
ro: nisi per diuersitatē materie in qua sunt. Unde si an cor-
pus create fuissent oportuisset eas vel esse diuerfas in spe-
cie: et sic oēs hoies specie differre ex diuersitate formaz:
aut qz esset vna tantū in numero: et sic rediret error tactus
in p̄cedēti articulo. August. tamē dicit. 7. super Bēn. ani-
mam p̄mi hominis creatam esse ante formationē corporis: qđ
tamen non asserit.

Ad primum ergo dicēdū. qz pro tāto deus dicitur
ab ope septimo die cessasse: qz nihil
postea fecit: qđ nō aliquo modo in p̄mis opibus pcesserit:
vel fm mām et rōnē seminalē: sicut corpa que de nouo ge-
nerant: vel fm similitudinē: sicut aie que de nouo creantur.
¶ Sciēdū aut qz similitudo aie pcessit etiā i ope creatio-
nis aliquo mō cū oia filr creata legant. vt ecclī. is. vñ. f3
hec similitudo fuit in natura cōmuni in qua aia et angelus
cōueniūt. i. in itellectuali: pcessit etiā in opibus sex dierū.
huius aie que nunc creat similitudo in spē. qz iter alia sex
dierū opa ēt homo creatus est: rationali anima perfectus
fm alios sanctos. quīs fm Aug. 7. sup gen. fuerit in ill sex
dieb⁹ fact⁹ homo q̄tū ad mām et rationē seminalem rōne
corporis: ratione vō anime ipsa p̄mi hominis anima fue-
rit in se facta. ¶ Et p hoc p3 responsio ad scōm: quia cōce-
dimus qz ratio seminalis aie eius creationē i nulla creatu-
ra pcedat. ¶ Ad 3^m dicēdū: qz qdaz creatio ē qz nō p̄suppo-
nit mām: nec ex qua: nec in qua illud qđ creat fiat: et talis ē
creatio qz distinctionē et ornatū pcessit: f3 creatio aie: quīs
non sit ex materia tamē p̄xigit mām in qua creat: et quia
illa mā nō pōt disponi vt efficiat p̄pria: nisi per actionem
nature. ideo talis creatio sequitur distinctionē et ornatum
fm que p̄cipia actiua i natura cōstituta sūt: vt p̄us dictūz
est. ¶ Ad quartū dicēdū: qz sicut Anī. dicit aia quīs nō de-

pendeat a corpore quod ad suum esse vel quod ad suum finem: deperderet tamen quodammodo quod ad suum principium: cuius ratio est: quia cum universalis non habeat aliquid esse nisi in anima: oportet quod quicquid in ea nature producit: producat et hoc quod individuatur: cum ergo anima esse individuatum non possit habere: nisi secundum quod coniungitur corpori ut forma eius ut probatum est: igitur non incipiat esse nisi in corpore: sed tamen in corpore acquiritur sibi esse absolutum non deperdit vel obligatum ad corpus: et ideo etiam post destructionem corporis manet secundum suum esse individuatum et distincta ab alia anima. ¶ Ad quintum dicitur: quod anima et angelus in hoc conveniunt: quod utrumque est substantia subsistens: esse absolutum habens: et quod manum preter sui non habet: ex quo consequitur intellectualitas in utroque: in hoc tamen differunt quod cum natura angelica sit sublimior et deo propinquior acquirit sibi esse altius in cuius participatione nullo modo corpus adduci potest: ac per hoc nec angelus potest forma corporis esse: sed anima acquirit esse inferius et minus nobile in quo corpus sibi unitur: ut videtur sit anima esse et corporis: quod est esse commune: et ideo est forma corporis et individuatio sua est ex unione eius ad corpus: et de hoc etiam in primo libro. di. 8. habitum est. ¶ Ad sextum dicitur: quod essentialis univerti perfectio consistit in speciebus: accidentalis vero in individuis: cum ergo multiplicatio animarum non sit secundum diversas species: sed secundum numerum tamen relinquitur quod per hoc quod multe anime quotidie creantur nihil ad essentialem univerti perfectionem adiungitur: sed ad accidentalem tamen: et hoc non est inconveniens. ¶ Questio. III.

Deinde queritur de formatione hominis ex parte corporis. Et circa hoc queruntur duo. Primo de qua natura corpus hominis compositum sit. Secundo de loco corporali in quo positus est. scilicet in paradiso.

¶ **Utrum** in compositione hominis sit aliquid de natura corporis celestis.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod in compositione corporis humani sit aliquid pars de natura corporis celestis. Evidens enim forme debet idem perfectibile: sed forma corporis humani convenit in natura intellectuali cum forma se parata que corpus celi movet. ergo videtur quod aliquid de natura celestis corporis in compositione humani corporis veniat. ¶ **Secundo** impossibile est contraria ad maximam equalitatem venire: nisi per aliquid conciliantur: sed non potest contraria conciliare nisi quod est a contrarietate remotum: quale est iter corpora solum corpus celeste. ergo opus ad compositionem corporis humani: in quo ad maximam equalitatem elata perveniunt aliquid de natura corporis celestis advenire. ¶ **Secundo**. Avicenna dicit quod spiritus qui per membra diffunduntur sunt de natura lucis: hoc autem est natura corporis. unde et philosophus dicit in 2° de anima quod lucidum et dyaphanum inueniuntur in inferioribus corporibus et quod concitant cum superiori corpore. ergo videtur quod in corpore humano sit aliquid de essentia corporis celestis. ¶ **Secundo**. sicut dicit philosophus in 16. de animalibus: opus quod in semine sit triplex calor: scilicet calor elatus. scilicet ignis et celestis et vitalis qui est anima: sed accidentia: indicant naturam ut in primo de anima dicitur. ergo videtur quod propter naturam elatam sit etiam in corpore hominis natura celestis et natura anime. ¶ **Secundo**. hoc dicitur minor mundus: quia in eo omnia creaturarum nature concurrunt: sed corpus celeste est maxima pars univerti. ergo videtur quod aliquid de natura illius corporis veniat in compositionem corporis humani.

Sed contra. Quicquid venit in compositionem corporis humani est aliquo modo perfectum ab anima: sed quicquid incipit esse sub aliquo forma substantiali est ignabile et corruptibile. anima vero substantialis forma est. cum ergo natura corporis celestis sit incorruptibilis et ignabilis. videtur quod ad compositionem corporis humani non veniat. ¶ **Secundo**. ut in primo de celo. et mun. philosophus dicit. idem est locus naturalis totius corporis

et partis eius: sed locus corporis celestis est supra elementa. ergo nihil de natura illius corporis potest habere esse nisi sicut in loco in naturali: et per motum violentum. illius autem corporis non potest esse violentus motus cum motus eius circularis: igitur non habeat: ut in primo de celo. et mun. probatur. cum tamen oporteat motum violentum naturali igitur esse. ergo nihil de natura corporis celestis ad compositionem hominis venit.

Respondeo dicitur quod aliquid venire in compositionem alicuius contingit dupliciter. Aut per essentialitatem suam per modum principii materialis vel formalis: et sic nullo modo aliquid de natura corporis celestis venit in compositionem humani corporis: quia quod plura corpora veniant ad constitutionem unius non potest esse nisi tribus modis: vel per simplicem aggregationem: sicut ex lapidibus fit acervus: vel per compositionem que est cum ordine partium determinato et ligamento: sicut ex lignis et lapidibus fit domus: vel per mixturem: sicut ex elementis efficitur mixtum. nullo autem istorum modorum potest aliquid pars corporis de natura celestis corporis in compositionem humani corporis venire: quia in primis duobus modis: oportet utnamque partium esse distinctam secundum situm ab alia: non autem videmus hoc in compositione humani corporis quod sit ibi aliquid de natura corporis celestis ab aliis scilicet elementis secundum situm distinctum. In tertio autem modo oportet adesse alterationem compositionem: quia mixtio est miscibilium alteratorum unio: ut in primo de generatione dicitur natura autem celestis inalterabilis est. Alio autem modo venit aliquid in compositionem alicuius per effectum virtutis sue: et hoc modo natura corporis celestis venit in compositionem corporis humani et omnium mixtorum corporum: quia nihil consequitur formam substantialem nisi per virtutem celestem: eo quod corpus celi est primum alterans cuius virtute omnes alterationes regulantur: et ad fines proprios producantur. Quidam tamen dicunt aliquid de natura corporis celestis venire in compositione humani corporis essentialiter quasi concilians elementa: et hoc dicunt esse lucem quam ponunt corpus esse. Sed hec positio falso fundamento innititur dum ponit lucem esse corpus ut supra dictum est: quo remoto veritatem haberet quodammodo: quia ut supra dictum est virtutes corporum celestium participatur ab inferioribus corporibus mediante luce: nec tamen adhuc est de compositione humani corporis corpus celestis nature: quia illa lux non est forma substantialis corporis humani: sed aliquo modo est causa eius: et de hoc supra dictum est di. 13.

Ad primum ergo dicendum: quod anima que movet corpus humanum non est eiusdem speciei cum natura que movet corpus celeste: quia sit simillima sibi iter omnes formas naturales. unde non oportet quod aliquid de celesti corpore sit essentialiter pars humani corporis: sed quod humanum corpus maxime celo similetur quod contingit in hoc quod est temperatissime complexionis et maxime recedens a frigore dum ad medium pervenit quod neutrum est horum. ¶ **Ad secundum** dicitur: quod ad illam elationem conciliandam sufficit effectus virtutis celestis. unde non oportet corpus celeste compositionem humani corporis essentialiter ingredi. ¶ **Ad tertium** dicendum: quod non oportet omne quod est lucidum pervenire ad naturam quinte essentie nisi per similitudinem et convenientiam quadam. unde quanto corpus fuerit nobilius tanto magis participat proprietates eius. unde in igne est plus de luce quam in aere: et sic deinceps. non ergo intendit Avicenna dicere spiritus esse de natura quinte essentie cum post ipse dicat ex quibusdam cibis vel potibus subtiliores et clariores spiritus generari. ¶ **Ad quartum** dicitur: quod in semine non est calor celestis corporis qui sit in corpore celesti sicut in subto. sic. n. sequitur: corpus celeste in semine esse: sed quod virtus corporis celestis operatur in semine: sicut virtus motoris primi relinquitur in isto. ¶ **Ad quintum** dicitur: quod non omnia veniunt in compositionem humani corporis per essentialitatem: sed per similitudinem et convenientiam quandam

vt dicit Gregorius qd homo intelligit cum angelis viuit cū arboribus: et sic de alijs.

Utrum paradisus in quo fuit adam possit esse locus corporalis.

Secundus sic pcedit. Vides qd paradisus de quo fit hic metio locus corporalis esse nō possit. Homo enī ab alijs aialibus in re corporali nō distinguit. cū gbus vitā et sensum cōicat: s; i re spūali. s. intellectu. cū g ab alijs animalibus in paradiso dicat distingui: q; alia aialia ibi posita nō fuerūt: videt qd paradisus sit locus tñ spūalis. ¶ S. nullus locus terrenus est vsq; ad lunare globū ptinges cū circa lunā sit ignis maxie actiuus: et exnei corpis cōsumpti uis: s; in lra dī qd ptingit paradisus vsq; ad lunare globū. ¶ g videt qd nō sit locus terrenus: s; spūalis. ¶ S. pbi et ysto-riographi inueniunt de diuersis terre locis scripsisse. de hoc aut loco nullus vnq; scripsit. g videt pabile qd nō sit loc⁹ corporalis. ¶ S. Da. dicit qd fons vñ dicunt egredi flumina paradisi est ipse oceanus: s; oceanus circuit totā terrā et nō aliquē locū determinatū. g videt qd nullus locus determinatus in terra sit paradisus. ¶ S. quattuor flumina q scriptura cōmemorat de paradiso egredi ex diuersis fontibus emanāt. Cū g scriptura in vno fonte qui in paradiso est dicat horū fluminū eē originē videt qd nō possit itelligi de fonte et fluminib⁹ corporalib⁹: nec alia q de paradiso dñr ¶ S. lignum vite est sapia vt dī puer. 3. Cū igit sapia non sit qd corporale: videt qd nec hec nec alia que de paradiso dicunt corporali accipiēda sint. ¶ S. id qd debet homini damnato nō puenit pprie nature istitute: s; agricultura data est in penā hōi dānato He. 3. In sudore vult⁹ tui etc. g videt qd nō nisi mystice dictū sit hōiem in paradiso positū vt operaretur illum. ¶ S. vbi nullus inuasor timeatur nō est necessaria custodia: s; nullus paradisu inuadere poterat. ergo non potest pprie itelligi homines in paradiso positū ad custodiendum illum.

S; contra est qd in littera derminat et cōis ecclesie traditio tenet.

Respondeo dñm: qd Orige. posuit paradisu nō eē locū aliquē corporale: s; oīa q de paradiso dñr allegorice de paradiso spūali itēpretāda eē qd p errore reprobāt Epiphani⁹ cypri eps in qdā epla p Diero. trāslata. vñ simplr pcedēdū est paradisu locū quendā corporale eē in determinata pre terre sicut sitū tēperatissimū et amenū: vt hō nullis pturbatiōib⁹ ipeditus spūalibus delictis qete frueret. Dñc aut locū extimāt sub egnociali esse versus pretem orientale eo qdā pbi locū illū temperatissimū asserunt ex quo ē loco Nilus vnus de quattuor fluminibus paradisi fluere videtur.

Ad primū g dñm: qd ē in virtute sensitiua hō alia aialia excedit: q; ē melioris tactus est: et magis vigent in eo inferiores sensus: vt p eos opatio itellectus melius cōpleri possit: et iō etiā vt quietius opationi intellectuali vacaret locū tranquillū seorsum ab alijs aialibus acceptit: nō enī pabile est illuc alia aialia puenire potuisse ex seipsis nisi aut vtrute dīna ad tēp⁹ vt quādo adducta sunt aialia ad adas vt videret qd vocaret ea: vt legitur Gen. 1. nisi forte: h p iteriorē reuelationē factū exponatur: vel etiā opatiōe demonis: vt ps de serpēte. ¶ Ad 2^m dñm: qd nō pōt itelligi paradisu terrestris vsq; ad lunare globū se extendere fm situm: s; fm quādā similitudinē ppter tēperatiā et incorporationē que loco illi debebat: et habitatoribus ei⁹: a luna vō et supra neq; dñetas neq; cor⁹ est. ¶ Ad tertiu dñm: qd locus ille vt in lra dī est semotus ē a nostra habitatiōe aliqbus ipedimētis vt adiri nō possit vel motibus vel aquis vel etiā aeris intēperie in loco intermedio: et

iō ei⁹ noticia haberi nō potuit nisi p reuelationē scripture. ¶ Ad qrtū dñm: qd pñū pncipiū illoz fluminū: sicut et ceterarū aquarū est oceanus: s; pncipiū pñmū est fons ille qui in illa parte terre surgit. ¶ Ad qntū dñm: qd sicut ptingit in qbusdā fluminibus: vt fontes a gbus originē hñt sub terrā intrent postq; p aliqd spaciū fluxerūt: et iterū in alijs locis erūpant: ita etiā dicit Aug. 8. sup Gen. h in illis fluminibus cōtinget qd pñū pncipiū eoz ē fons paradisi q in aliquo loco nobis ignoto terrā subitrat: et deide in alijs locis aqua illa erūpit vbi vñ illoz fluminū eē pncipiū. ¶ Ad 6^m dñm: qd sic p Dierlm significat presens ecclesia: et celestis pñia: et tñ ad lram Dierlm ciuitas qdā fuit ita ēt qñs p lignū vite sapia significet nō remouet qñ lignū vite arbor qdā ad lram itelligatur. ¶ Ad septimū dñm: qd in statu innocētie nō fuisset agricultura laboriosa: sicut ē in statu peccati: s; delectabilis ex consideratiōe dñe puidētie: et nālis vñtis. ¶ Ad octauū dñm: qd hō est positus in paradiso ad custodiendū ipm sibi nō ē aliquē inuasorez ne. s. per peccatū ipm amitteret. ¶ Vel dñs: qd hō nō sic itelligēdū est qñ hō debeat opari paradisu vel custodire: sed iō positus est in paradiso vt deus ibi operaretur hōiem et custodiret eū. sicut enim homo operatur terram vt faciat eaz fructifera: sic deus operaret hōiem vt iustus sit et custodit eū: q; sine eius adiutorio tutus eē nō pōt: vt dicit Aug. 8. super Gen. Anima cum angelis sine corpore fuisse creatā. Dec positio videt irrōnalis: q; eoz q sunt vnus spēs est et vn⁹ modus originis. vñ si alie aie in corpore creant nō pōt rōnabilr sustineri q anima pñi hominis extra corpus creata sit: qñs Aug. sine assertionē: hō dicat. 7. super Gen. deo aut natura ē quod facit. Ipse enī per naturā suā opotens est: etiaz ipse naturarū institutor et cōditor est. sicut enim ex operatione hominis forme artificiales proueniunt: ita etiam ab intellectu dei forme naturales profluxere. vñ id quod ab eo fit nature rationem habet. Si autē ibi aliter futura sunt etc. Dñius ratio est: q; cause inferiores impediri possunt vt nō omne contingat quod in eis futurum est: sed sciētia dei falli non potest: et ideo nō potest esse vt ipse sciat aliquid futurum quod futurum non sit. Vñ nec aque diluuij illuc perueniunt etc. Dec non tantum fuit propter loci altitudinē q; propter loci puritatem qui purgatione nō idigebat.

Distinctio.

XVIII.

In eodem quoq; paradiso mulierē formauit deus de subaviri: sic post plantatus paradisu hōiemq; in eo positū. et post vniuersa aialia ad eū ducra: suisq; nominib⁹ designata. subnectit scriptura. Immisit de⁹ soporē in adā. Cūq; obdormisset. tulit vnā de costis ei⁹ et formauit eā in mulierē. Hic attrēdēdū est quare nō creauit siml vñū et mulierē sic angelos: s; prius vñū: deide mulierē de viro: ideo. s. vt vnū esset humani generis pncipiū. quaten⁹ in hoc et superbia dyaboli confunderetur: et hōis humilitas dei similitudine sublimaretur. dyabolus quipē aliud a deo pncipiū esse cupierat. Ideo q; vt eius superbia reconderetur: hoc homo in munere accepit. quod dyabolus pernerse rape re voluit: sed obtinere nō potuit. et per hoc ima go dei in homine apparuit. ¶ Sicut de⁹ omnibus rebus existit pncipiū creationis: ita hō